

‘Woorden rollen uit mijn mond vliegen in de wolken rond’

Ruim tien jaar Stichting Kinderen en Poëzie

De Stichting Kinderen en Poëzie organiseert elk jaar een landelijke poëziewedstrijd. Alle kinderen van vier tot en met twaalf jaar worden dan uitgenodigd om mee te doen. Alle kinderen betekent alle poëzie. Een gedicht in een andere taal of in een dialect, een gedicht in braille, grappig of juist triest, een kort of een lang gedicht. De Stichting Kinderen en Poëzie vindt dat het er niet om gaat hoeveel woorden je gebruikt, maar om hoeveel je zegt.

Geen wedstrijd zonder winnaars en winnaressen. Tijdens een grootse, jaarlijkse manifestatie zet de stichting hen allemaal in het zonnetje met een oorkonde en een loodzware tas met boeken. Maar deze manifestatie zit niet alleen boordevol prijzen. Alle genodigden, en dat zijn er nogal wat, worden een hele dag getrakteerd op theater, muziek, cultuur en natuurlijk poëzie. Heel veel poëzie.

Dat thema sluit zoveel mogelijk aan bij de belevingswereld van kinderen en laat alle ruimte aan de fantasie van kinderen om met taal te spelen en poëzie te leren schrijven. Zo schreef een meisje uit groep 7 over het thema ‘Mensen, dieren, dingen’ uit 1997 – waar ook het citaat in de titel van dit artikel uit afkomstig is – het gedicht ‘Blauw met groen geruit’:

Hoog in de bergen vaag in de zon.
Ligt een verdroogde, verdroogde cocon.
Hij hangt daar al miljoenen jaren,
tussen de bergen in de zon,
te wachten tot ze uit zou komen,
in haar mooie nachtjapon.
Gebeurt het ‘s nachts of overdag
gebeurt het huilend of met een lach.
Eindelijk kwam ze uit,
ze was blauw met groen geruit.

Merlijn Elst

Doelstellingen

In 1990 is de Stichting Kinderen en Poëzie in het leven geroepen om zoveel mogelijk kinderen kennis te laten maken met poëzie en te leren spelen met taal. De Stichting wil bovendien de contacten bevorderen tussen kinderen van verschillende culturen en samenwerken met instanties die zich op enigerlei wijze inzetten voor leesbevordering bij jonge kinderen. Sinds de oprichting heeft de Stichting een enorme groei doorgemaakt. De laatste jaren rekent ze voor de poëziewedstrijd op een respons van twintig procent van alle basisscholen in Nederland, aangevuld met deelname

via bibliotheken, naschoolse opvangcentra, buurthuizen en andere instellingen. De Stichting wil blijven investeren in uitbreiding van haar bereik van met name allochtone kinderen én begeleiders.

Taal oproepen

Alle kinderen in de leeftijd van vier tot en met twaalf jaar kunnen meedoen aan de poëziewedstrijd die de Stichting Kinderen en Poëzie ten behoeve van bovengenoemde doelstellingen organiseert. Zij ontvangen daartoe onder andere, voornamelijk via de school, een prikkelende folder met het thema van dat jaar en het reglement.

Maar na zes of zeven dagen,
had ze al genoeg geleefd en zat ze dood
aan een takje gekleefd.
Hoog in de bergen vaag in de zon,
ligt een verdroogde, verdroogde
nachtjapon.

Of een meisje uit groep 4 over het
thema ‘Woorden dansen in mijn
hoofd’ uit 1999:

Als ik de zon was
toverde ik iedereen blij.
Ik maakte een zomertje
met een vleugje wind erbij.
Ooit heb ik genoeg van de kou
dan tover ik een zomertje
voor jou.

Ook het thema ‘Met kroontjespen of
toetsenbord’ van de poëziewedstrijd
2000, of het thema van de wedstrijd
2000-2001 ‘Door een gekleurde bril’
spreekt tot de verbeelding. Het roept
vragen, gedachten, andere woorden,
zinnen en beelden op. Kortom: het
roept taal op.

Poëzie in de klas

Meedoen aan de wedstrijd vindt
Stichting Kinderen en Poëzie
belangrijker dan winnen. Om scholen
en instellingen een handreiking te
bieden bij de voorbereiding op de
wedstrijd, maar belangrijker, bij hun
poëzieonderwijs in het algemeen, is bij
de Stichting het poëziewerkboek *Het
huis lijkt wel een schip* van Jacques Vos
verkrijgbaar.¹ In dit werkboek worden
de vele vormen van poëzie op een
speelse manier behandeld. Alle
scholen en instellingen die deelnemen
aan de wedstrijd ontvangen een gratis
themasupplement met themaverwer-
king en een bloemlezing over het
thema van dat jaar.

Het huis lijkt wel een schip begint met
een oriëntatie op poëzie en poëzieon-
derwijs. Daarbij gaat de auteur in op de
waarde van (jeugd)literatuur, poëtische
teksten en de geschiedenis van kinder-
en jeugdpoëzie, te beginnen bij
Hieronymus van Alphen. Ook besteedt
het boek aandacht aan poëzieonderwijs
en ontluikende geletterdheid, met

daarbij horende didactische aanwijn-
gen. Vervolgens geeft het steeds
uitgewerkte lesvoorbeelden en gaat het
na een oriëntatie en enige achtergrond-
informatie in op de didactiek in de
hoofdstukken ‘Poëtische teksten leren
schrijven’, ‘Soorten gedichten’, ‘Rijm,
ritme, metrum en beeldspraak’, ‘Over
de compositie van gedichten’, ‘Poëzie
en beeldende vorming’, ‘Over de
inhoud van gedichten’, ‘Over dichters’
en ‘De presentatie van poëzie’. Zo
wordt bijvoorbeeld in het hoofdstuk
‘Over de compositie van gedichten’²
een lesvoorbeeld voor groep 4 gegeven
waarin het tijdsverloop in gedichten
centraal staat. De doelstelling van die
les is dat de kinderen leren ervaren dat
een dichter tijdsaanduidingen kan
gebruiken om zijn gedicht te
structureren. De activiteiten bestaan
eruit dat de kinderen gedichten lezen
en naar gedichten luisteren waarin een
tijdsverloop wordt aangegeven. Via een
gegeven werkwijze, waarin de kinderen
een actieve rol hebben, schrijven zij
uiteindelijk zelf een kort tijdgedicht

Cultuur als confrontatie

Tijdens de laatste editie van Kinderen
en Poëzie in maart 2000 kreeg Mieke
Westbroek, oprichtster en drijvende
kracht van Kinderen en Poëzie, een
lintje. Rechtstreeks uit handen van
Rick van der Ploeg, staatssecretaris
van Cultuur, werd zij onderscheiden,
geridderd in de Orde van Oranje-
Nassau. In tien jaar tijd had ze van
het bescheiden en lokale initiatief een
landelijke manifestatie gemaakt waar
nu ruim 700 scholen en circa
200.000 kinderen bij betrokken zijn.
Reden genoeg om wederom een
aanvraag in te dienen voor de
volgende cultuurplanperiode.
Literatuureducatie, groot publieksbe-

reik, concrete ideeën voor een
multiculturele invulling en tastbare
producten in het licht van de nieuwe
technologische ontwikkelingen;
redenen genoeg voor een positieve
bejegening, zou je zeggen. Zeker als
je een lintje hebt gehad uit handen
van Van der Ploeg zelf.
Nog geen maand later, in april,
adviseerde de Raad van Cultuur tot
ieders verbazing negatief. De
aanvraag van f 773.000,- werd
afgewezen en zelfs de huidige
subsidie van f 158.000,- moest
worden stopgezet. De wedstrijd heet
– nog geen maand na het lintje – ‘een
marginale plaats (in te nemen) te
midden van de andere geplande
activiteiten’. En de ideeën die er leven

om aankomende onderwijzers met
Kinderen en Poëzie in contact te
brengen, mogen niet uitgevoerd
worden, omdat ze niet ten laste van
het Cultuurbudget mogen worden
gebracht: Pabo’s zijn een immers
onderwijsaangelegenheid.
Stempelacties van scholen en
adhesiebrieven van uiteenlopende
organisaties – inclusief het eigen
adviesorgaan van de staatssecretaris –
aan het ministerie hebben echter niet
kunnen voorkomen dat Kinderen en
Poëzie ook in de definitieve
cultuurnota, die zo mooi ‘Cultuur als
confrontatie’ heet, is weggeschreven.
What’s in a name?

AMR

met behulp van een bepaald ‘tijd-schema’.

Mede aan de hand van de talloze lesvoorbeelden die Jacques Vos geeft, ontvangt de Stichting ieder jaar rond de 30.000 gedichten uit het hele land, veelal voorzien van tekeningen of verwerkt in prachtige werkstukken. Ieder jaar opnieuw blijkt uit de inzendingen een groot enthousiasme waarmee de gedichten tot stand zijn gekomen van leerlingen, maar ook van leerkrachten en begeleiders.

Winnaars en winnaressen

Alle inzendingen worden eerst gelezen door een voorjury. Deze maakt een selectie van gedichten die vervolgens beoordeeld wordt door een schrijversjury, die bestaat uit Remco Ekkers, Wim Hofman, Herman Kakebeeke, Johanna Kruit, Theo Olthuis, Lidy Peters en Kees Spiering. Ieder jaar maken zij zich, soms met veel vuur, hard voor hun favoriete gedichten. Om welke reden dan ook. Naast de schrijversjury kiest een kinderjury bestaande uit vijftien kinderen uit groep 7 en 8, haar lievelingsgedichten uit.

De poëziewedstrijd van de Stichting Kinderen en Poëzie kent veel winnaars. Aan ongeveer dertig scholen of groepen wordt een groeps prijs toegekend voor de totaalinzending. De ereprijswinnaars ‘mooiste poëzie’ en ‘beste combinatie woord/beeld’ in de categorie scholen ontvangen een cheque ter waarde van f 1000,-. Alle winnaars krijgen een oorkonde en een tas vol met boeken. Ongeveer vijf ereprijswinnaars krijgen naast een boekenpakket een persoonlijk cadeau. In het verleden werden maar liefst 150 gedichten van kinderen bekroond, 75 door de schrijverjury en 75 door de kinderjury. Komend jaar zullen dat er 75 in totaal zijn. Van deze poëzie wordt een bundel gemaakt, aangevuld met

korte verhalen en gedichten van bekende kinderboekenschrijvers, zoals Sjoerd Kuiper en Hans Hagen. Naast de poëziebundel stelt de Stichting na iedere wedstrijd een tentoonstelling samen met de mooiste gedichten en tekeningen, die vervolgens een jaar lang door het land reist. Op die manier hebben de afgelopen jaren tientallen scholen, bibliotheken en buurthuizen kunnen genieten van prachtige tekeningen maar vooral van allerlei spannende, mooie, lieve en soms droevige gedichten.

Muziek, theater, cultuur, plezier...

De kinderen die een prijs gewonnen hebben, kunnen deze persoonlijk in ontvangst komen nemen tijdens een slotmanifestatie in het Land van Ooit in Drunen. Samen met ouders, broers of zussen en docenten kunnen zij een dag lang genieten van muziek, theater en cultuur. Mede door de feestelijke en originele setting van het Land van Ooit worden hiervan jaarlijks radio- en televisieopnames gemaakt. Het Jeugdjournaal is altijd aanwezig op de manifestatie en vlak voor de aanvang van het programma wordt aandacht besteed aan de winnaars of aan de activiteiten van de Stichting Kinderen en Poëzie in het algemeen. Deze aandacht van de media is altijd welkom. Wellicht omdat op die manier poëzieonderwijs op de basisschool bevorderd kan worden.

Ieder jaar selecteert de Stichting voor deze dag met veel zorg theatervoorstellingen. Die voorstellingen vinden plaats in de daarvoor meest geschikte locatie in het Land van Ooit. Deze locaties hebben ieder een geheel eigen karakter: de een met een grote houten tribune, de ander met een ronddraaiend podium of een punt dak, weer een ander ademt de echte theatersfeer met schemerlampen en donkere vloerbe-

dekking. Omdat het aantal toeschouwers per voorstelling beperkt is, krijgen alle genodigden vooraf de gelegenheid een keus te maken. Voor elk wat wils. Altijd wordt getracht een gevarieerd programma samen te stellen. De formatie Samba Salad zorgt al een aantal jaren, en waarschijnlijk ook weer komend jaar, voor een multiculturele happening, waarbij muziek en poëtische sketches een verrassende combinatie vormen. Het gaat er bij de voorstelling om de culturele en muzikale grenzen te doorbreken. Kinderen worden daarbij uitgedaagd om in verschillende talen mee te zingen en te dansen. Ook vinden elk jaar vertellingen plaats, al dan niet opgeluisterd of ondersteund door muziek. Zo hebben bijvoorbeeld Bram van der Wurf, Jacques Vriens, Martin Mens, Paul Middellijn en het duo Hans Hagen en Erik Karsemeijer al veel kinderen tijdens de manifestatie met open mond doen luisteren. Deze laatste twee vertelden bijvoorbeeld het verhaal van Koning Gilgamesj. Met klank en muziek van traditionele instrumenten van Aziatische en Indiaanse oorsprong, werden de luisteraars mee de woestijn in gelokt. Ook poëzietheaters, zoals bijvoorbeeld Theater Artemis het brengt met viool en cello, kinderopera’s en -orkesten, zoals het Klezmerorkest Di Gojjim waarin de Jiddische muziek centraal staat, en toneelvoorstellingen zijn in de afgelopen tien jaar voorbij gekomen. Naast de voorstellingen kunnen kinderen van alles tegenkomen waarbij zij gestimuleerd worden met poëzie bezig te zijn en er plezier aan te beleven. Bomen die gedichten voorlezen, wandelende jukeboxen die op verzoek gedichten voordragen, poëtische figuren die je de weg wijzen en computers waarop je online poëzie kan schrijven.

Aan het einde van de dag vindt de

prijsuitreiking en een gezamenlijk programma plaats. Deze afsluiting wordt altijd gepresenteerd door een voor de kinderen bekend persoon. Ieder jaar is anders, maar ieder jaar is even feestelijk en staan kinderen en poëzie centraal.

Tien jaar

Omdat de Stichting Kinderen en Poëzie vorig jaar haar tienjarig bestaan vierde, organiseerde zij als afsluiting van de manifestatie een poëzierevue. Hoogtepunten uit de poëziegeschiedenis van de stichting kwamen daarin letterlijk voorbij. Gedichten uit een periode van tien jaar werden door speciaal hiervoor geselecteerde kinderen voorgedragen, met behulp van muziek, rap, licht- en geluidseffecten en beelden uit het VPRO-televisieprogramma *Ik Dicht*.

Ook was de website van de Stichting – www.skep.nl – te zien, alsmede een voorproefje van een educatieve cd-rom *Wat dicht jij ervan*, waar momenteel aan gewerkt wordt. Deze cd-rom wordt op basis van het programma *Ik Dicht* en het poëziehandboek *Het huis lijkt wel een schip* gerealiseerd en vormt een aanvulling op het handboek. Voor de poëziewedstrijd 2000-2001 ‘Door een gekleurde bril’ geldt dat het accent nog meer dan in de achterliggende periode, op leesbevordering zal liggen. Kinderboekenschrijvers zullen nu ook tijdens de manifestatie een belangrijke rol gaan spelen, waardoor kinderen ze ‘in het echt’ kunnen ontmoeten. Een en ander wordt weer aangevuld met muziek, theater en poëzie. Heel veel poëzie. ■

Noten

- 1 Jacques Vos, *Het huis lijkt wel een schip*. Baarn: Uitgeverij Intro, 1996.
- 2 Vos 1996, p. 72.

Meer informatie
Stichting Kinderen en Poëzie
Postbus 252
5150 AG Drunen
Tel. (0416) 37 30 19